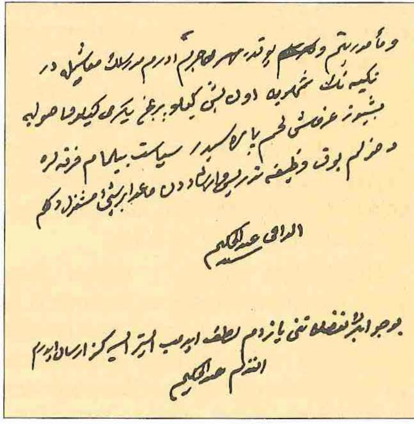

Abdülhakim Arvâsî'nin el yazısı (*Sefînetü'l-evliyâ*, II, s. 59-60)

lanmıştır (3. baskı, İstanbul 1981). **2.** *er-Riyâzü't-tasavvufiyye* (İstanbul 1341). Tasavvuf, tasavvuf tarihi ve ıstılahları hakkında bilgi veren eseri, Medresetü'l-mütehassisîn'de hocalık yaptığı sırada kaleme almıştır. Eser, *Tasavvuf Bahçeleri* (İstanbul 1983) adıyla Necip Fazıl Kısakürek tarafından sadeleştirilerek yayımlanmıştır. Bu iki eserin dışında tasavvufî ve dinî konularda kendisine sorulan sorulara cevap olarak yazdığı mektuplar, *Tam İlmihal-Seâdet-i Ebediyye* adlı kitapta yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, II, 59-60; Hüseyin Hilmi Işık, *Tam İlmihal-Seâdet-i Ebediyye*, İstanbul 1968, s. 905-910; Necip Fazıl Kısakürek, *Başbuğ Velilerden 33 - Altun Silsile*, İstanbul 1974, s. 336-351; a.mlf., *O ve Ben*, İstanbul 1974; a.mlf., *Son Devrin Din Mazlumları*, İstanbul 1976, s. 285-302; *Menkıbelerle İslam Meşhurları Ansiklopedisi* (haz. A. Uyan), İstanbul 1983, s. 34-73.

 NİHAT AZAMAT

ABDÜLHAKÎM es-SİYÂLKÛTÎ

(عبدالحكيم السيالكوتي)

(bk. SİYÂLKÛTÎ).

ABDÜLHÂLİK-I GUCDÜVÂNÎ

(عبدالخالق غجدواني)

(bk. GUCDÜVÂNÎ, Abdülhâlik).

ABDÜLHALİM, Karayazıcı

(bk. KARAYAZICI ABDÜLHALİM).

ABDÜLHALİM ÇELEBİ

(1874-1925)

Konya Mevlânâ Dergâhı'nın son postnişini.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin on dokuzuncu kuşaktan torunudur. Babası Konya Mevlânâ Dergâhı postnişini Abdülvâhid Çelebi'nin 1907'de vefatı üzerine aynı dergâhta postnişin oldu. Üç yıl sonra İttihatçılar'ın baskısıyla azledilerek yerine Necip Çelebi oğlu Veled Çelebi (İzbudak) tayin edildi. Sultan Reşad'ın vefatından sonra 1919'da ikinci defa aynı makama döndü. Ancak bir yıl sonra yine azledilerek yerine birkaç aylığına Yâkub oğlu Âmil Çelebi getirildi. 1921'de üçüncü ve son defa Mevlânâ Dergâhı postnişinliğine iade edildi.

İstiklâl Harbi'ne de katılan Abdülhalim Çelebi, Konya'dan milletvekili seçildi. Birinci devre Büyük Millet Meclisi reis vekilliği yaptı. Meclis Başkanlığı'na verdiği önergelerle dikkati çekti. Konya Delibaş İsyanı'nın bastırılmasında büyük rolü oldu. Vatanî hizmetlerinden dolayı kendisine İstiklâl madalyası verildi. Cumhuriyet'in ilânından sonra Mustafa Kemal Paşa'nın isteği ve tasvibi ile oğlu Mehmed Bâkır Çelebi'yi, o devirde en büyük Mevlevî âsitânesinin bulunduğu Suriye'nin Halep şehrine tayin etti. Türkiye'de tekkelerin kapatılmasından ve Abdülhalim Çelebi'nin de vefatından sonra Mevlevî tekkelerinin merkezi olan Konya'nın bu vasfı Halep şehrine geçti. M. Bâkır Çelebi Halep'te Atatürk tarafından kendisine şahsen verilmiş olan millî görevlerin gerçekleşmesini sağlamak maksadıyla çok gizli ve faydalı çalışmalar yaptı. Hatay'ın anavatana barış yoluyla ilhak edilmesinde önemli hizmetlerde bulundu. 1943'te İstanbul'da ölümünden sonra oğlu Celâleddin Çelebi Türkiye'ye döndü.

Ailesinin yedi yüz yıllık terbiye ve geleneklerine uyarak ömrünü vatan ve milletine faydalı hizmetlere vakfeden Abdülhalim Çelebi, İstanbul'da kaldığı bir otelin balkonundan düşerek komaya girdi ve götürüldüğü Yenikapı Mevlevîhanesi'nde vefat etti. Şeker hastası olması dolayısıyla baş dönmesinden düşerek öldüğü veya siyasî sebeplerle suikaste uğradığı söylenirse de ailesi onun hırsızlık için işlenmiş bir cinayete kurban gittiği kanaatindedir.

 CELÂLETTİN ÇELEBİ

ABDÜLHALİM EFENDİ, Ahîzâde

(bk. AHÎZÂDE ABDÜLHALİM EFENDİ).

ABDÜLHALİM EFENDİ, Seyyid

XIX. yüzyıl Osmanlı mimarı.

Kaynaklarda daha çok Mimar Seyyid Abdülhalim Efendi adıyla geçmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda şehreminliğine bağlı olarak vazife yapan Hassa Mimarlar Ocağı'nın 1824-1831 yılları arasında idareciliğini yapan son başmimardır. Sultan II. Mahmud'un emriyle 1831'de şehreminliği ile Hassa Başmimarlığı'nın birleştirilerek Ebniye-i Hâssa Müdürlüğü'nün kurulması ve başına mimar Kırımlı Mahmud Efendi'nin getirilmesiyle başmimarlık görevi sona ermiştir. Fakat mimar Kırımlı Mahmud Efendi bu yeni kuruluşun başında çok az kalabilmiş, Osmanlı sarayı çevresinde nüfuzunu giderek artıran Ermeni asıllı mimar Kirkor Balyan'ın bir entrikası sonucunda görevinden alınarak yerine mimar Seyyid Abdülhalim Efendi tayin edilmiştir. Abdülhalim Efendi, Ebniye-i Hâssa müdürlüğü sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun mimari faaliyetlerini yürüten bu teşkilât ile, mimarlık mesleğinin son dönemlerdeki gerileyişi ve içine düştüğü çöküşü önleyebilmek için büyük gayretler sarfetmiştir. Bilhassa 1834'te Sultan II. Mahmud'a arzettiği bir raporunda, mimarlık mesleğindeki gerilemenin sebeplerini doğru bir teşhisle dile getirmesi ve bir mimarlık okulunun kurulmasını teklif etmesi buna güzel bir örnektir. Sultan II. Mahmud'un bu raporu olumlu bularak gereğinin yapılmasını istemesine karşılık, bilinmeyen sebeplerle, okul açılamamıştır. Ancak bu teklif, Osmanlı mimarlık tarihinde ilk okul açma teşebbüsü olması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca yine mimar Abdülhalim Efendi'nin 1833 yılında Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyun'un ders programına resim dersinin konulması yolundaki bir diğer teşebbüsü de resim tarihimiz açısından dikkate değer bir hadisedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmed Esad, *Mir'ât-ı Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn*, İstanbul 1312; Mustafa Cezar, *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, İstanbul 1971; Ş. Turan, "Osmanlı Teşkilâtında Hassa Mimarları", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara 1964, I/1, s. 157-202; Zeki Sönmez, "XIX. Yüzyıl Sonlarında Türkiye'de Mimar Sorunu ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nin İlk Mimarlık Hocası Alexandre Vallauri", *Yapı Dergisi*, sy. 6, İstanbul 1983 (1984), s. 33-34.

 ZEKİ SÖNMEZ